
Istungidokument

A8-0322/2018

15.10.2018

RAPORT

ELi ja Moldova assotsieerimislepingu rakendamise kohta
(2017/2281(INI))

Väliskomisjon

Raportöör: Petras Auštrevičius

SISUKORD

	lk
SELETUSKIRI – FAKTIDE JA TÄHELEPANEKUTE KOKKUVÕTE	3
EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK	5
RAHVUSVAHELISE KAUBANDUSE KOMISJONI ARVAMUS	15
TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA VASTUTAVAS KOMISJONIS	20
NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS VASTUTAVAS KOMISJONIS	21

SELETUSKIRI – FAKTIDE JA TÄHELEPANEKUTE KOKKUVÕTE

Neli aastat pärast seda, kui EL kirjutas alla kolmele assotsieerimislepingule, sh põhjalikule ja laiaulatuslikule vabakaubanduspiirkonnale Moldova, Gruusia ja Ukrainaga, ning kaks aastat pärast nende täielikku jõustumist on Euroopa Parlament otsustanud hinnata nende lepingute rakendamise taset, mis on kooskõlas parlamendi kindlate kohustustega tema lähemate idapartnerite ees ning üha tihedamate sidemetega nende ja ELi vahel.

Peale korrapäraste ja sagedaste kohtumiste Moldova ametiasutuste, opositsioonijuhtide ja kodanikuühiskonna esindajate ning Euroopa Komisjoni ja Euroopa välisteenistuse esindajatega käis väliskomisjon selle raporti ettevalmistamise jaoks teabe kogumiseks 2018. aasta aprillis Moldovas ning tellis viimase kuue kuu jooksul avaldatud kolm ekspertuuringut valimisreformi, assotsieerimislepingu rakendamise taseme ja selle rakendamise institutsioonilise raamistiku kohta.

Väliskomisjoni leiud annavad Moldovaga sõlmitud assotsieerimislepingu rakendamisest vastandliku pildi. Mitmes assotsieerimislepingu / põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduspiirkonna hõlmatud valdkonnas on olnud vaieldamatuid positiivseid arenguid, näiteks rahandussektori süstemaatiliseks parandamiseks ning seega ka ulatusliku pangapettuse (nagu 2014. aastal avalikustati) kordumise tõenäosuse vähendamiseks võetud resoluutsed meetmed ning kasvav koostöö energeetika valdkonnas ja kahepoolse kaubanduse märkimisväärne kasv põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduspiirkonna rakendamise tõttu. Ometi on neid arenguid varjutanud demokraatlike normidega seotud põhiväärtuste järjest suurem tagasilangus – need põhiväärtused on assotsieerimislepingu oluline element, millega on seotud nii Moldova riigile osutatav ELi rahaline abi kui ka Moldova kodanike viisavabadus.

Raportis väljendab väliskomisjon muret järgmiste valdkondade pärast.

1. Valimised: valimisreform, mis ei ole kooskõlas OSCE/ODIHRi ja Veneetsia komisjoni soovitusetega, hiljutiste Chişinău linnapea valimiste tühistamine kahtlastel põhjustel ja mitteläbipaistvalt, opositsioonijuhtide või kohalike ametiasutuste (eriti linnapeade) survestamine, parteide ülemäärane ja läbipaistmatu rahastamine.

2. Õigusriigi põhimõte: kohtute sõltumatuse puudumine, ärihuvide ja mõnede poliitiliste liidrite avaldatav mõju, vähesed edusammud korrupsiooniga võitlemises – sealhulgas hiljutiste maksureformide kaudu, mis võivad suurendada rahapesu riski – ja kõigi miljardidollarilise pangapettuse või ulatuslike rahapesujuhtumite eest vastutavate isikute karistamises, ebaproportsionaalsed kriminaalmenetlused poliitiliste oponentide, nende advokaatide ja perekondade, inimõiguste kaitsjate, sõltumatute kohtunike, ajakirjanike ja Moldova ametiasutuste kritiseerijate vastu.

3. Meedia ja kodanikuühiskond: meedia- ja reklaamituru monopoliseerumine ja sõltumatute uudistekanalite nõrgenemine, uue audiovisuaalmeedia seadustiku rakendamisega viivitamine, püüded piirata tegevusvabadust ja diskrediteerida kodanikuühiskonna esindajaid.

Kutsudes Moldova ametiasutusi üles neid probleeme kooskõlas assotsieerimislepingu ja muude kahepoolsete kohustustega viivitamata lahendama, esitatakse raportis ka Euroopa Parlamendi seisukoht järgmiste suundumuste kohta.

1. Tulevasi makromajandusliku finantsabi väljamakseid puudutavaid otsuseid tuleks vastu võtta alles pärast 2019. aasta veebruariks kavandatavaid parlamendivalimisi ja tingimusel, et neid tehakse kooskõlas rahvusvaheliselt tunnustatud standarditega ja hinnatakse spetsialiseerunud rahvusvaheliste asutuste poolt – selles kontekstis kordab Euroopa Parlament oma valmidust järgmisi parlamendivalimisi jälgida.

2. Eelarvetoetuse programmide väljamaksed peavad samuti ootele jääma, kuni demokraatlikke norme sisukalt edendatakse.

3. Vahepeal tuleb rahastus ümber jaotada Moldova kodanikuühiskonna, sõltumatu meedia, erasektori ja kohalike ametiasutuste toetamiseks.

4. Tuletatakse meelde ka ELi ja Moldova lepingute peatamisklausleid, eriti assotsieerimislepingu artikleid 2 ja 455 ning viisanõude kaotamisega seotud korrupsiooni- ja rahapesuvastaseid eesmärke.

Lõpetuseks käsitleb raport assotsieerimislepingu (nii Moldova- kui ka ELi-poolse) rakendamise institutsioonilist raamistikku, keskendudes inimressursside ja oskusteadmiste suutlikkusele, et tagada asjakohaste õigusaktide ja nende järelevalve täielik rakendamine. Konkreetselt on tehtud ettepanek luua spetsiaalne ELi toetusrühm Moldova jaoks, mille eesmärk on demokraatlike normide edendamine, et suurendada oskusteabe toomist Moldova riiki.

ELi ja Moldova vahelised suhted on demokraatliku arutelu teemaks loomulikult nii ELis kui ka Moldovas. Sellegipoolest ei sega mõned üksikud riiklikest kaalutlustest ja nn geopoliitilistest argumentidest motiveeritud poliitilised seisukohad ELis valdaval enamikul keskendumast ELi ja Moldova kodanikele korda minevatele küsimustele: vastastikuste kohustuste täitmine demokraatia, õigusriigi põhimõtte ja hea valitsemistava ühistest väärtustest kinnipidamiseks ning inimõiguste ja põhivabaduste kaitseks.

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

ELi ja Moldova assotsieerimislepingu rakendamise kohta (2017/2281(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Euroopa Liidu lepingu artiklit 8 ning V jaotist, eriti selle artikleid 21, 22, 36 ja 37, samuti Euroopa Liidu toimimise lepingu V osa,
- võttes arvesse ühelt poolt Euroopa Liidu, Euroopa Aatomienergiaühenduse ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Moldova Vabariigi vahelist assotsieerimislepingut, mis jõustus täielikult 1. juulil 2016,
- võttes arvesse oma eelnevaid resolutsioone, eriti 5. juuli 2018. aasta resolutsiooni poliitilise kriisi kohta Moldovas pärast Chişinău linnaeapa valimiste kehtetuks tunnistamist¹, 15. novembri 2017. aasta resolutsiooni, mis käsitleb idapartnerlust 2017. aasta novembri tippkohtumise eel², 4. juuli 2017. aasta resolutsiooni, mis käsitleb Moldova Vabariigile makromajandusliku finantsabi andmist³, ning 21. jaanuari 2016. aasta resolutsiooni assotsieerimislepingute / põhjalike ja laiaulatuslike vabakaubanduspiirkondade kohta Gruusia, Moldova ja Ukrainaga⁴,
- võttes arvesse 2017. aasta novembris allkirjastatud vastastikuse mõistmise memorandumit, laenukorralduse lepingut ja 100 miljoni euro suuruse mikromajandusliku finantsabi toetuslepingut aastateks 2017–2018,
- võttes arvesse Moldova riiklikku tegevuskava Moldova ja Euroopa Liidu vahelise assotsieerimislepingu rakendamise kohta aastatel 2017–2019,
- võttes arvesse Euroopa Komisjoni ja Euroopa välis teenistuse 3. aprilli 2018. aasta talituste ühist töödokumenti, mis käsitleb assotsieerimiskava rakendamise aruannet Moldova kohta (SWD(2018)0094),
- võttes arvesse idapartnerluse tippkohtumiste ühisavaldusi – viimati 24. novembril 2017. aastal Brüsselis,
- võttes arvesse välisasjade nõukogu 26. veebruari 2018. aasta järeldusi Moldova Vabariigi kohta,
- võttes arvesse Transparency Internationali 2. juuli 2015. aasta aruannet korrupsiooni kohta Armeenias, Aserbaidžaanis, Gruusias, Moldovas ja Ukrainas,
- võttes arvesse Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo (ODIHR) ning Euroopa Nõukogu Veneetsia komisjoni arvamusi ja soovitusi, eriti 15. märtsi 2018. aasta arvamust Moldova

---

¹ Vastuvõetud tekstid, P8_TA(2018)0303.

² Vastuvõetud tekstid, P8_TA(2017)0440.

³ Vastuvõetud tekstid, P8_TA(2017)0283.

⁴ ELT C 11, 12.1.2018, lk 82.

valimisreformi kohta,

- võttes arvesse Euronesti parlamentaarse assamblee, idapartnerluse kodanikeühenduste foorumi ja muude Moldova kodanikuühiskonna esindajate soovitusi ja tegevusi,
  - võttes arvesse väliskomisjoni 3.–4. aprilli 2018. aasta Moldova-visitide tulemusi,
  - võttes arvesse väliskomisjoni jaoks koostatud ekspertuuringuid, sh 26. oktoobril 2017. aastal avaldatud uuringut teemal „Idanaabruse kolme assotsieerunud riigi – Ukraina, Gruusia ja Moldova – valimisreformid ja valimisreformide mõju nende riikide poliitilistele arengutele“¹, 28. juunil 2018. aastal avaldatud Euroopa rakendamishinnangut teemal „ELi ning Moldova, Gruusia ja Ukraina vahelised assotsieerimislepingud“² ning 2018. aasta juulis avaldatud võrdlevat uuringut teemal „Institutsioonilise raamistiku arendamine assotsieerimislepingute rakendamiseks Gruusias, Moldovas ja Ukrainas“³,
  - võttes arvesse kodukorra artiklit 52 ning esimeeste konverentsi 12. detsembri 2002. aasta otsuse (mis käsitleb algatusraportite koostamise loa andmise korda) artikli 1 lõike 1 punkti e ja 3. lisa,
  - võttes arvesse väliskomisjoni raportit ja rahvusvahelise kaubanduse komisjoni arvamust (A8-0322/2018),
- A. arvestades, et Euroopa Liidu ja Moldova Vabariigi poliitilised ja majandussuhted on süvenenud idapartnerluse raamistikus ning eelkõige ELi ja Moldova assotsieerimislepingu, sealhulgas põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduspiirkonna, allkirjastamisega 27. juunil 2014 ning selle jõustumisega 1. juulil 2016;
- B. arvestades, et assotsieerimisleping põhineb ühistel väärtustel, muu hulgas „demokraatlike põhimõtete, inimõiguste ja põhivabaduste austamisel, nagu on sätestatud inimõiguste ülddeklaratsioonis ja nagu on määratletud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis, Euroopa Julgeoleku- ja Koostöö Konverentsi 1975. aasta lõppaktis (Helsingi lõppakt) ning 1990. aasta Pariisi uue Euroopa hartas“;
- C. arvestades, et kõnealuse lepinguga võttis Moldova kohustuse viia riigis ELi õigusaktidele ja tavale tuginedes paljudes valdkondades läbi suuri reforme, mis soodustavad head valitsemistava, majanduse arengut ja töhustatud koostööd ELiga; arvestades, et EL võttis nende jõupingutuste toetamiseks kohustuse pakkuda Moldovale olulist finants- ja eelarveabi, mida on alates 2007. aastast eraldatud 1,14 miljardit eurot, lisaks piirkondlike programmide rahastamine;
- D. arvestades, et põhjalik ja laiaulatuslik vabakaubanduspiirkond annab Moldova kaupadele ja teenustele eelisjuurdepääsu ELi turule; arvestades, et põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduspiirkonna tulemusena kasvas ELi ja Moldova

¹Uuring teemal „Idanaabruse kolme assotsieerunud riigi – Ukraina, Gruusia ja Moldova – valimisreformid“, Euroopa Parlament, 26. oktoober 2017.

²Euroopa rakendamishinnang teemal „ELi ning Moldova, Gruusia ja Ukraina vahelised assotsieerimislepingud“, Euroopa Parlament, 28. juuni 2018.

³Uuring teemal „Institutsioonilise raamistiku arendamine assotsieerimislepingute rakendamiseks Gruusias, Moldovas ja Ukrainas“, Euroopa Parlament, juuli 2018.

- kaubavahetus 2017. aastal 20 % ehk 4 miljardi euron; arvestades, et EL on praegu Moldova suurim kaubanduspartner, kelle arvele jääb üle 55 % kaubavahetuse kogumahust; arvestades, et EL on ka suurim Moldovasse investeerija; arvestades, et 2018. aasta esialgsed andmed kinnitavad positiivset suundumust; arvestades, et Moldova soodustuste kasutamise määr 90 % näitab, et põhjalik ja laiaulatuslik vabakaubandusleping on toonud kasu Moldova ettevõtetele, töötajatele ja kodanikele; arvestades, et on tehtud edusamme sellistes olulistest valdkondades nagu sanitaar- ja fütosanitaarmed, tehnilised kaubandustõkked, tollimaksud ja riigihanked; arvestades, et loodi kaubanduse ja kestliku arengu peatüki sätetele vastavad sisenõuanderühmad, mis on praeguseks kolm korda kokku tulnud;
- E. arvestades, et vastutasuks Moldovas õiguse ja turvalisuse, sealhulgas korrupsioonivastase võitluse valdkonnas tehtud reformide eest andis EL 2014. aastal ka nõusoleku Moldova biomeetrilist passi omavate kodanike viisavabaks reisimiseks Schengeni alale; arvestades, et viisavaba reisimise korra rakendamise esimese nelja aasta jooksul on seda kasutanud rohkem kui 1,5 miljonit Moldova kodanikku;
- F. arvestades, et EL on korduvalt väljendanud muret demokraatlike normide nõrgenemise pärast Moldova ametivõimude hiljutiste otsuste tagajärjel, sealhulgas Chişinău kohalike valimiste küsitavatel põhjustel ja läbipaistmatul viisil tühistamine 2018. aasta juunis, 2017. aasta juuli valimisreform, mis võeti vastu hoolimata ODIHRi ja Veneetsia komisjoni negatiivsetest soovist, edusammude puudumine 2014. aastal avalikuks tulnud 1 miljardi USA dollari suuruse pangapettuse eest vastutajatele süüdistuse esitamisel ning inimõiguste rikkumiste sagenemine, eelkõige sõltumatute kohtunike, ajakirjanike ja poliitiliste oponentide vastu;
- G. arvestades, et nende sündmuste tõttu ei maksnud EL 2017. aastal välja õigusvaldkonna reformide eelarvetoetuse programmi kaht viimast osamakset, sest Moldova ametiasutused näitasid üles ebapiisavat pühendumust selle sektori reformimisele, ning 2018. aastal peatas EL makromajandusliku finantsabi esimese osamakse väljamaksmise, sest Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2017. aasta otsusele, milles märgitakse, et „makromajandusliku finantsabi andmise eeltingimus on see, et abi saav riik järgib mõjusaid demokraatlikke mehhanisme (nagu parlamentaarne mitmeparteisüsteem) ja õigusriigi põhimõtet ning tagab inimõiguste austamise“, lisatud poliitilised tingimused ei olnud täidetud;
- H. arvestades, et pärast neid otsuseid toimunud hiljutised sündmused on kartusi veelgi suurendanud, eelkõige seoses 2018. aasta juulis vastu võetud niinimetatud fiskaalreformi paketiga, sest selles sisalduv maksuamnestia kava suurendab rahapesu riski, samuti seoses suurema survega opositsioonile, selle rahumeelsetele meelevaldustele ning väikestele sõltumatutele meediaväljaannetele, kellel on suuri raskusi oma tegevuse jätkamisel hoolimata uue audiovisuaalmeedia teenuste seadustiku vastuvõtmisest 2018. aasta juulis;
- I. arvestades, et Transparency Internationali 2017. aasta korrupsiooni tajumise indeksi järgi on Moldova 180 riigi hulgas koos Aserbaidžaaniga ja Maliga 122. kohal; arvestades, et Piirideta Reporterite maailma ajakirjandusvabaduse indeksi arvestuses on Moldova langenud 180 riigi hulgas 56. kohalt 2014. aastal 81. kohale;

Üldpõhimõtted ja ühised väärtused

1. rõhutab assotsieerimislepingu / põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduspiirkonna olulisust ning võtab teadmiseks Moldovas seni saavutatud edu; rõhutab samas, et assotsieerimislepingu / põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduspiirkonna täielik rakendamine, eelkõige poliitiliste reformide valdkonnas, peab olema esimene prioriteet, mis võimaldab Moldova kodanike hüvanguks tagada riigi ja ELi suhete edasise süvenemise ning loob Euroopa Parlamendi pooldatava laiendatud idapartnerluse poliitikaga kooskõlas olevaid lisaperspektiive;
2. tunnustab Moldovas positiivset muutust toovaid julgeid tegutsejaid, eriti neid, kes juhivad jõupingutusi, mida tuleks kooskõlas ELi ja Rahvusvahelise Valuutafondi (IMF) üleskutsetega jätkata, et reformida pangandussektorit pärast 2014. aasta 1 miljardi USA dollari suurust pangapettust (mis võrdub 12 %ga SKPst); avaldab heameelt eduka hindamise üle, mille IMF tegi 2018. aasta juulis IMFist toetust saanud programmi rakendamise kohta; kutsub Moldova poliitikuid ja kohtuid üles ühinema nende jõupingutustega riigi reformimiseks ja korrupsiooniga võitlemiseks kooskõlas assotsieerimislepingust tulenevate kohustustega, sest poliitilise tahte puudumine on üks peamisi kitsaskohti, mis takistab usaldusväärseid reforme; kutsub kõiki poliitilisi jõude üles osalema asjalikus dialoogis riigi huvides;
3. väljendab sügavat muret Moldova demokraatlike standardite tagasilanguse pärast, kusjuures assotsieerimislepingu järgi endale võetud põhiväärtusi, nagu demokraatia (sh kodanike tahet austavad õiglasel ja läbipaistval valimisel ning mitmeparteiline demokraatlik süsteem) ja õigusriigi põhimõte (sh kohtute sõltumatus ja erapooletus), õõnestatakse valitsevate poliitiliste liidrite poolt, keda mõjutavad ärihuvid ja kellele suur osa poliitikute ega kohtunikest ei esita mingeid vastuväiteid, mille tagajärjel muutub Moldova Vabariik oligarhiline huvide haardes olevaks riigiks, kus majanduslik ja poliitiline võim on koondunud väikese inimrühma kätte, kes mõjutavad parlamenti, valitsust, erakondi, riigihaldust, politseid, kohtusüsteemi ja meediat, mille tulemuseks on äärmiselt mitterahuldav seaduste rakendamine ja millest on kodanikele väga vähe kasu; rõhutab veel kord oma pühendumust keskenduda ebaveenvate nn geopoliitiliste argumentide asemel pigem ühistest väärtustest kinnipidamise kohustuste täitmisele;
4. peab kahetsusväärseks demokraatlike standarditega seotud poliitiliste tingimuste tahtlikku rikkumist Moldovas, eelkõige hiljutisi muudatusi riiklikus valimisseaduses, milles ei arvestatud mõningaid ODIHRI ja Veneetsia komisjoni ühisarvamuse põhisoovitusi, samuti Dorin Chirtoacă eemaldamist Chişinău linnapea ametist ning Andrei Năstase valimise kehtetuks tunnistamist, mis on viinud selleni, et EL on peatanud makromajandusliku finantsabi ja eelarvetoetuse väljamaksed;
5. kordab oma seisukohta, et tulevase makromajandusliku finantsabi väljamakseid puudutavaid otsuseid tuleks vastu võtta alles pärast 2019. aasta veebruariks kavandatavaid parlamendivalimisi ja tingimusel, et need viiakse läbi kooskõlas rahvusvaheliselt tunnustatud standarditega ja neid hindavad spetsialiseeritud rahvusvahelised asutused, ning et kõigi eelarvetoetuse programmide väljamaksed peavad ootele jääma, kuni on saavutatud sisulist edu demokraatlike standardite vallas, sh kohtute reform ja kohtumenetlus pangapettuste eest vastutavate isikute vastu kooskõlas Euroopa Parlamendi 5. juuli 2018. aasta resolutsiooniga; kutsub seniks

komisjoni ja Euroopa välisteenistust üles jätkama rahastuse ümberjaotamist Moldova kodanikuühiskonna ja sõltumatu meedia, samuti erasektori ja kohalike omavalitsuste toetamiseks muu hulgas uute partnerlus- ja arendusprojektide kaudu, mida koordineeritakse eelistatavalt teiste ELi liikmesriikide abil, ning kooskõlastama jõupingutusi teiste organisatsioonidega, nagu IMF, et tagada suurem sidusus finantsabi tingimuste osas; ootab pinevalt Moldova parlamendi ametisse nimetamist ja immuniteti käsitlevas komisjonis läbiviidava valimisseaduse läbivaatamise tulemusi; kutsub komisjoni üles töötama välja mehhanismi reformide jälgimiseks, sh selged võrdlusalused;

6. tuletab meelde assotsieerimislepingu artiklite 2 ja 455 sisu, mille kohaselt demokraatlike põhimõtete austamine moodustab assotsieerimislepingu olulise elemendi, mille rikkumine võib viia ka lepinguga seotud õiguste peatamiseni; tuletab meelde, et korruptsioonivastaste ja rahapesuvastaste sihtmärkide jätkuv täitmine nõuab suuri jõupingutusi; nõuab, et mis tahes tulevane leping sõltuks ka kohtusüsteemi reformimisest, ning 1 miljoni dollari suuruse pettuse eest vastutavate isikute põhjalikku uurimist ja vastutusele võtmist; tuletab meelde ka viisanõude kaotamisega seotud korruptsiooni- ja rahapesuvastaseid sihtmärke;

Lepingu rakendamise institutsiooniline raamistik

7. avaldab heameelt paljude õigusaktide vastuvõtmise üle, mis vastavad assotsieerimislepingu raames võetud kohustustele; rõhutab siiski nende õigusaktide kiire ja täieliku rakendamise tähtsust, et saavutada assotsieerimislepingu lõppeesmärki parandada tuntavalt ja jätkusuutlikult Moldova tavakodanike elutingimusi;
8. nõuab Moldova parlamendi, peaministri ning välis- ja Euroopa integratsiooni ministri suuremat kaasatust kõrgetasemelise poliitilise järelevalve ja kontrolli läbiviimisse assotsieerimislepingu rakendamise üle, eelkõige asjaomaste parlamentaarsete ja valitsusstruktuuride jätkuva ühtlustamise ning nende haldussuutlikkuse suurendamise kaudu, ning valdkondlike ministeeriumide kavade kooskõlastamist ja sünkroniseerimist ning nende täielikku ja tõhusat rakendamist;
9. avaldab heameelt Gruusia, Moldova ja Ukraina parlamentidevahelise assamblee loomise ja selle esimese kohtumise üle, mis toimus 8.–9. juunil 2018 Kiievis; ergutab kõnealust assambleed tegema järelevalvet ka assotsieerimislepingute rakendamise üle;
10. nõuab tungivalt, et Moldova ametivõimud teeksid assotsieerimislepingu rakendamiseks rohkem jõupingutusi ja korraldaksid oma tegevust – eelkõige assotsieerimislepingu rakendamise riikliku tegevuskava (NAPIAA) kaudu – vastavalt konkreetsetele sektoritele ja loodavatele konkreetsetele tulemustele, mitte vastavalt assotsieerimislepingu artiklitele, selleks et töötada välja üksikasjalik prioriteetide seadmine ja meetmete järjestamine, mis on ajendatud mõjuhinnangust ja koostatud spetsiaalsete eksperdiüksuste poolt;
11. kutsub Euroopa välisteenistust ja komisjoni üles sõltuvalt demokraatlike standardite vallas saavutatud edusammudest looma Moldova jaoks ELi toetustega tegeleva erirühma, et suurendada eksperditeadmiste pakkumist, eelkõige Moldova õigusaktide ühtlustamiseks ELi õigusaktidega, ning koordineerida, kui tingimused on täidetud,

finantsabi andmist Moldovale assotsieerimislepingu rakendamise toetamiseks;

12. palub tungivalt, et Euroopa välisteenistus ja komisjon suurendaksid sisemist suutlikkust assotsieerimislepingu rakendamise järelevalve tugevdamiseks, eelkõige vastavate ülesannetega töötajate arvu märkimisväärse suurendamise abil, ning läheksid üle edusammude kvalitatiivsele hindamisele, eelkõige läbivaatamisprotsesside kasutuselevõtu kaudu, mis võimaldab hinnata tegelikult saavutatud ELi õigustikule vastavuse taset, nagu nõutakse assotsieerimislepingus;
13. avaldab heameelt tõhustatud ministriumidevahelise dialoogi üle Moldovaga ja teiste assotsieerunud partneritega assotsieerumisega seotud kaubandusvaldkonna reformide teemal ning toetab, tingimusel et demokraatlike standardite osas saavutatakse edu, selliste dialoogide algatamist teistes assotsieerimislepinguga hõlmatud valdkondades, sh poliitiline dialoog, õigus, vabadus ja turvalisus ning valdkondlik koostöö;
14. tuletab meelde ja toetab Veneetsia komisjoni arvamust valimisreformi kohta Moldovas, mille kohaselt puudus parlamendivalimistel segavalimissüsteemile üleminekuks konsensus (v.a demokraatlike ja sotsialistlike erakondade poolt) ning et see võib põhjustada kandidaatide põhjendamatut mõjutamist ärihuvide poolt; kordab seetõttu oma üleskutset Moldova ametiasutustele parandada valimissüsteemi, tagamaks et tulevased valimised peegeldaksid Moldova kodanike ja mitte üksnes väheste valitute tahet; palub ka, et Moldova ametiasutused täidaksid täielikult ODIHRi soovitusi, eelkõige neid, mis puudutavad erakondade rahastamist ning meediavabadust ja mitmekesisust; kinnitab veel kord Euroopa Parlamendi valmisolekut vaadelda Moldova järgmisi parlamendivalimisi;

Poliitiline dialoog ja reform, koostöö ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) valdkonnas

15. väljendab muret juulis 2018 vastu võetud audiovisuaalmeedia teenuste seadustikku viimasel minutil tehtud muudatuste pärast, mille üle ei peetud kodanikuühiskonnaga nõu; nõuab tungivalt, et Moldova ametiasutused rakendaksid uut seadustikku täielikult kooskõlas Euroopa meediavabaduse ja mitmekesisuse standarditega, nagu on soovitanud Euroopa Komisjon ja Veneetsia komisjon; rõhutab vajadust selle protsessi ja uue reklaamiseaduse vastuvõtmise protsessi käigus kodanikuühiskonna ja sõltumatu meedia esindajatega tõeliselt konsulteerida; rõhutab vajadust hoida ära kõik katsed meedia mitmekesisust õhnestada, eelkõige need, mis meediaturu ja sellega seotud reklaamituru kartellistumist veelgi ergutaksid; nõuab tungivalt, et Moldova ametiasutused võtaksid uue reklaamiseaduse vastu pärast tõelist konsulteerimist kodanikuühiskonnaga; märgib murega, et meedia on praegu väga monopoliseeritud ja allutatud riigi poliitilistele ja ärirühmitustele; nõuab meediaomandi läbipaistvust ja sihipärast abi sõltumatule meediale, eriti kohalikele väljaannetele, seadustikus sisalduvate kohustusliku kohaliku sisu nõuete täitmiseks; rõhutab, kui tähtis on tagada meediaküsimuste reguleeriva asutuse tõeline sõltumatus;
16. avaldab heameelt avaliku halduse ja avaliku finantsjuhtimise valdkonnas tehtud reformialaste jõupingutuste üle ning ergutab võtma edasisi meetmeid läbipaistvuse suurendamiseks;
17. kiidab heaks hea koostöö ÜVJP küsimustes, eelkõige ÜVJP deklaratsioonidele

vastavuse kõrge määra, ning osalemise ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika (ÜJKP) missioonidel ja operatsioonidel, samuti Moldova koostöö NATOga; võtab teadmiseks uue riikliku kaitsestrateegia ja selle rakendamise 2017.–2021. aasta tegevuskava vastuvõtmiseks tehtud edusammud pärast seda, kui Moldova president tühistas riikliku julgeolekustrateegia; avaldab heameelt ELi ja Moldova vahel sõlmitud salastatud teabe vahetamise lepingu jõustumise üle;

18. tunnustab Moldova ametiasutuste järkjärgulisi jõupingutusi suhete parandamisel Tiraspoliga, eelkõige usalduse suurendamise meetmete rakendamisel muu hulgas Gura Bîcului-Bîcioci silla avamise ja kuue lisaprotokolliga allkirjastamise kaudu, parandades nii Dnestri jõe mõlema kalda kodanike elu; kinnitab veel kord ELi kindlat pühendumust ja toetust Moldova suveräänsusele ja territoriaalsele terviklikkusele ning Transnistria probleemi rahumeelse lahenduse leidmise jõupingutustele; toetab tingimusteta OSCE, ELi ja teiste sidusrühmade jõupingutusi ning julgustab ametiasutusi tegema koostööd eelkõige Transnistria VKEdega, et selle tasandi kaasatust veelgi suurendada, teha täiendavaid jõupingutusi inimõiguste edendamiseks ja täita Euroopa Inimõiguste Kohtu kõiki otsuseid; kutsub Moldova ametiasutusi üles võtma lisameetmeid Gagauusia erilise õigusliku staatuse muudetud seaduse rakendamiseks;

Õigusriigi põhimõte ja hea valitsemistava

19. soovib ametiasutustel tungivalt tagada kohtuasutuste ja eriotstarbeliste korruptsioonivastaste institutsioonide (sh prokuröride kõrgem kogu, riiklik korruptsioonivastase võitluse keskus ja korruptsioonivastane prokuratuur, riiklik ametialase aususe amet ja kriminaal tulude jälitamisega tegelev amet) sõltumatus, erapooletus ja tõhusus, eelkõige, läbipaistvate valimisprotsesside tagamiseks piisavate vahendite eraldamisega sõltumatute ekspertvärbajate osalusel ning põhiseaduse muudatuste vastuvõtmise abil kooskõlas Veneetsia komisjoni soovitustega, mille eesmärk on eelkõige kohtunike ametisse nimetamise esialgse 5-aastase tähtaja kaotamine, kohtunike ülemkogu koosseisu muutmine ja selle rolli tugevdamine ning Moldova parlamendilt riigikohtu kohtunike ametisse nimetamise volituste äravõtmine; on sügavalt mures valikulise õigusemõistmise pärast Moldova kohtuasutustes ja juhib tähelepanu sellele, et Transparency Internationali viimaste aruannete kohaselt on kohtusüsteemi sõltumatus täitevvõimust piiratud ning seda kasutatakse poliitiliste vastaste vastu ja ärihuvide kaitseks; märgib korruptsioonijuhtumite, sealhulgas kõrgema tasandi profiiliga korruptsiooni uurimistes usaldusväärsete uurimistulemuste saavutamise tähtsust;
20. avaldab heameelt 2018. aasta juulis vastu võetud seadusandlike muudatusettepanekute üle, mille eesmärk oli tugevdada kohtunike tulemuspõhist valimist ja edutamist ning nende vastutust;
21. tuletab meelde oma Krolli esimese ja teise aruande järeldustel ja soovitustel (mis tuleks tervikuna avaldada) põhinevaid üleskutseid viivitamatult ja läbipaistvalt karistada isikuid, kes vastutavad 2014. aastal avastatud miljardidollarilise pangapettuse eest, ning varastatud varad tagasi nõuda; võtab teadmiseks Moldova ametiasutuste vastu võetud vara sissenõudmise strateegia, kuid märgib murega, et seda juhtumit on uuritud küllaltki vähetulemuslikult; rõhutab, et kohtud peavad lõpetama kindlate tõendite eiramise ning hakkama viivitamatult ja avatud istungitel uurima ootele jäetud või menetluses olevaid

juhtumeid, eelkõige Ilan Şori juhtumit; rõhutab, et poliitiline valik päästa pangad riigi rahadega suurendas veelgi tõsist usalduse kaotust Moldova poliitika suhtes; palub nõukogul kaaluda sanktsioone konkreetsete isikute suhtes ja asjaomastel ELi liikmesriikidel osutada uurimisele toetust;

22. väljendab muret seoses suurenenud rahapesu riskiga tulenevalt 2018. aasta juulis vastu võetud nn fiskaalreformi paketist, milles sisaldub maksuamnestia kava, mis võib ebaseaduslikult omandatud vara legaliseerida; nõuab selle paketi muutmist, et kaotada sellised seaduselüngad, ja kavatseb vahepeal väga tähelepanelikult jälgida selle rakendamist, kooskõlastades oma tegevuse komisjoni, Euroopa välis teenistuse ja teiste rahvusvaheliste organisatsioonidega;
23. rõhutab vajadust käsitleda ja hoida ära ka muid organiseeritud kuritegevuse juhtumeid, sealhulgas relvade salakaubavedu, inimkaubandust ja laiaulatuslikku rahapesu, eelkõige Venemaalt; rõhutab kohtunike vastutust õigusriigi põhimõtte kaitsmisel ning rõhutab, et süüdimõistetud kohtunikud peaksid oma karistust kandma;
24. nõuab, et võimaldataks otseselt tutvuda kõrgema taseme poliitika- ja haldustöötajate varade elektrooniliste deklaratsioonidega veebis, järgides Ukraina eeskuju;
25. kutsub Moldova ametivõime üles järgima rahvusvahelisi põhimõtteid ja parimaid tavasid, mis tagavad soodsa keskkonna kodanikuühiskonnale; rõhutab kodanikuühiskonna olulist rolli reformide elluviimise järelevalves ning avalik-õiguslike institutsioonide läbipaistvuse ja vastutuse edendamisel; eeldab eelkõige, et tulevaste õigusaktidega ei kärbita valitsusväliste ja kodanikuühiskonna organisatsioonide riiklikku ega välisrahastamist Moldovas ega suurendata põhjendamatult nende haldus- ja aruandluskoormust; avaldab kahetsust, et mitmel juhul on kodanike osalemist piiratud, näiteks kui keskvalimiskomisjon lükkas 2018. aasta märtsis tagasi taotluse korraldada referendum valimissüsteemi muudatuste üle;

Inimõiguste ja põhivabaduste austamine

26. väljendab muret riigi kodanikuühiskonna jaoks mõeldud ruumi vähenemise pärast ja kutsub ametiasutusi üles viivitamatult peatama põhjendamatud või ebaproportsionaalsed kriminaalmenetlused, millest mõned on algatatud fabritseeritud süüdistuste põhjal, ja valikulise õigusemõistmise poliitiliste oponentide, nende advokaatide ja/või nende perede vastu; kritiseerib asjaolu, et avalikkuse kõrvalejätmine kohtuistungitelt takistab üha enam ELi liikmesriikide või Euroopa välis teenistuse delegatsiooni poolset kohtuprotsesside järelevalvet; väljendab erilist muret menetluste pärast, mis puudutavad inimõiguste kaitsjaid, sõltumatuid kohtunikke (nagu Domnica Manole ja Gheorghe Balan), ajakirjanikke ning valitsuse või Moldova demokraatliku partei presidendi Vladimir Plahotniuci kriitikuid; nõuab tungivalt, et ametiasutused tagaksid õiguse õiglasele kohtumõistmisele ja inimõiguste austamise kinnipidamiskohtades; rõhutab, et süüdistusi piinamise kohta kinnipidamisasutustes ja psühhiaatriaasutustes tuleb tulemuslikult uurida; kutsub ametiasutusi üles tagama ka sõna- ja kogunemisvabaduse, eelkõige rahumeelsete meeleavalduste korraldamise vabaduse, ning selle põhiõiguse range järgimise kooskõlas rahvusvaheliste standarditega;
27. kiidab heaks 2017. aastal vastuvõetud uue riikliku soolise võrdõiguslikkuse strateegia ja kutsub ametiasutusi üles seda täielikult rakendama;

28. kutsub ametiasutusi üles oluliselt suurendama jõupingutusi inimõiguste ja põhivabaduste järgimiseks eelkõige kaitsetumate rühmade puhul, võideldes LGBTQI inimeste, puuetega isikute ja vähemuste (nt romad) vastase vihakõne, vägivalda, sotsiaalse tõrjutuse ja diskrimineerimisega, mis tekitab endiselt tõsist muret, samuti soopõhise või poliitilistel kuuluvusel põhineva vihakõne ja diskrimineerimisega;
29. mõistab teravalt hukka Türgi kodanike hiljutise väljaandmise Türgile / vägivaldse viimise Türki nende väidetavate sidemete tõttu Güleni liikumisega, millega rikuti õigusriigi põhimõtet ja põhilisi inimõigusi; nõuab tungivalt, et Moldova ametiasutused tagaksid kolmandate riikide väljaandmistootluste läbipaistva menetlemise, täites samas õiguslikke menetlusi täielikus kooskõlas Euroopa põhimõtete ja standarditega;

Kaubandus- ja majanduskoostöö

30. väljendab heameelt asjaolu üle, et põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepingu jõustumise tulemusel on import Moldovast ELi märgatavalt suurenenud ja et EL on suurim Moldovasse investeerija, kuid taunib asjaolu, et see ei ole toonud kaasa kodanike sotsiaalse ja majandusliku olukorra paranemist riigis; hoiatab, et suutatus saavutada edu elanikkonna elatusaseme tõstmisel seab ohtu kodanike heakskiidu riigi Euroopa-meelsele orientatsioonile;
31. tuletab meelde sõltumatu kohtusüsteemi ja korrupsioonivastase võitluse tähtsust, samuti haldus- ja bürokraatliku koormuse vähendamise tähtsust, et parandada investeerimist ja ettevõtluskeskkonda;
32. julgustab tegema edasisi edusamme sanitaar- ja fütosanitaarnormide ning geograafiliste tähiste kaitse valdkonnas;
33. nõuab kaubanduse ja kestliku arengu klauslite ning rahvusvaheliste kohustuste tõhusat täitmist ning eelkõige ILO põhikonventsioonide nõuetekohast rakendamist.
34. on seisukohal, et õigusaktide ühtlustamine ELi õigustikuga on põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepingu peamine mõõde, sest tegelik pääs ELi turule ja reformid sõltuvad suurel määral asjaomaste õigusaktide nõuetekohasest rakendamisest ja jõustamisest; on teadlik asjaolust, et see põhjustab Moldovas valitsemise, institutsioonide ja avaliku halduse seisukohast suuri probleeme, ning kutsub komisjoni üles pakkuma piisavat tehnilist ja rahalist tuge;

Energeetika ja muud koostöövaldkonnad

35. kiidab heaks 2017. aastal energiaseaduse väljakuulutamise, mis on järgmine samm kolmanda energiapaketi ülevõtmise poole, ja julgustab astuma konkreetseid samme energiaturgu reguleeriva asutuse ANRE sõltumatuse tagamiseks; tunnustab Moldova jõupingutusi taastuvate energiaallikate ja energiatõhususe edendamiseks ning peab väga oluliseks agro-ökoloogiliste tootmismeetodite arendamist säästva maaelu kestliku arengu raamistikus;
36. kutsub üles rakendama sihikindlaimaid meetmeid keskkonnakaitse, eriti Dnestri jõe

veeressursside majandamise, jäätmekäitluse ja kliimamuutuste valdkonnas, eelkõige õigusaktide rakendamise ja kooskõlastamise teel;

Institutsioonilised sätted

37. nõuab, et EL, selle liikmesriigid ja Moldova suurendaksid jõupingutusi kodanike teavitamisel assotsieerimislepingu rakendamisest ning sellega seotud reformide ja Euroopa Liiduga tihedama lõimumise oodatavatest eelistest Moldova kodanike jaoks; toonitab vajadust võidelda Venemaa väärinfo vastu faktilise ja kättesaadava kvaliteetteabe abil kõigis peamistes Moldovas kõneldavates keeltes;
  38. kordab oma otsust tugevdada ELi idapartnerite rahvusvaheliste kokkulepete rakendamise järelevalvet; kutsub komisjoni ja Euroopa välisteenistust veel kord üles edastama parlamendile ja nõukogule sagedamini ja korrapärasemalt kirjalikke aruandeid lepingute rakendamise kohta;
  39. on seisukohal, et Moldova ametiasutuste kaasamine alates asjaomaste õigusaktide koostamise etapist aitab muuta protsessi kaasavamaks ja vähendada Moldova jaoks üleminekukulusid, ning palub, et komisjon kasutaks eelneva konsulteerimise protsesse täiel määral;
  40. märgib, et põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepingu rakendamise hindamisel pööratakse väga palju tähelepanu kaubandusvoogudele ja -tõketele; palub, et komisjon jälgiks ja hindaks põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepingu rakendamist asjakohaselt, pöörates erilist tähelepanu õigustiku ülevõtmisele ja rakendamisele ning Moldova ühiskonnale avaldatavale mõjule, ning tagaks avaliku ja põhjaliku iga-aastase aruandluse, muu hulgas ELi pakutava tehnilise ja rahalise toe kohta;
  41. palub Euroopa välisteenistusel ja komisjonil avaldada kõik iga-aastased assotsieerimislepingu rakendusaruanded samal ajal ning avaldada samaaegselt iga kaasatud partneri konkreetsetel võrdlusalustel tehtud võrdlusanalüüs assotsieerimislepingu/põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduspiirkonna rakendamise kohta;
  42. otsustab koostada iga-aastased aruanded assotsieerimislepingute rakendamise kohta;
- ◦ ◦
43. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev soovitus nõukogule, Euroopa Komisjonile ja komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale ning Moldova Vabariigi presidendile, valitsusele ja parlamendile.

21.6.2018

RAHVUSVAHELISE KAUBANDUSE KOMISJONI ARVAMUS

väliskomisjonile

ELi ja Moldova assotsieerimislepingu rakendamise kohta
(2017/2281(INI))

Arvamuse koostaja: David Martin

ETTEPANEKUD

Rahvusvahelise kaubanduse komisjon palub vastutaval väliskomisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud:

- A. arvestades, et ELi ja Moldova põhjalikku ja laiaulatuslikku vabakaubanduslepingut on kohaldatud alates 2014. aastast;
- B. arvestades, et Moldova eksport ELi on alates põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepingu jõustumisest kasvanud enam kui 15 % võrra ning praegu on ELi suunatud 66 % Moldova ekspordist;
- C. arvestades, et Moldova soodustuste kasutamise määr 90 % näitab, et põhjalik ja laiaulatuslik vabakaubandusleping on toonud kasu Moldova ettevõtetele, töötajatele ja kodanikele;
- D. arvestades, et põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepingu tulemuslik rakendamine sõltub Moldova jätkuvatest jõupingutustest, mida tehakse reformide tõhusamaks läbiviimiseks õigusriigi põhimõtete, valitsemise, institutsioonilise suutlikkuse ja avaliku halduse ning sealhulgas kaubandusega seotud valdkondades;
- E. arvestades, et on tehtud edusamme sellistes olulistes valdkondades nagu sanitaar- ja fütosanitaarmed, tehnilised kaubandustõkked, tollimaksud ja riigihanked;
- F. arvestades, et loodi kaubanduse ja kestliku arengu peatüki sätetele vastavad sisenõuanderühmad, mis on praeguseks kolm korda kokku tulnud;
1. väljendab heameelt asjaolu üle, et põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepingu jõustumise tulemusel on import Moldovast ELi märgatavalt suurenenud; rõhutab, et põhjalik ja laiaulatuslik vabakaubandusleping peaks soodustama majanduse

mitmekesistamist ning seetõttu kutsub komisjoni üles aitama Moldoval kindlaks teha põhivaldkonnad, mis tuleks põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepingu rakendamisel esmatähtsale kohale seada; on seisukohal, et kaubanduse liberaliseerimise mõõdet tuleks hoolikalt ohjata, et Moldova kulusid minimeerida ja tulusid maksimeerida;

2. väljendab heameelt ligikaudu 1500 töökoha loomise üle väikeettevõtete toetamise kaudu ning kordab, et VKEde ja idufirmade sektoreid tuleb jätkuvalt ergutada, eriti arvestades nende olulist panust majanduskasvu, tööhõivesse, innovatsiooni ja ärilisse loovusesse;
3. rõhutab, et põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepingu lõppeesmärk on tuntavalt ja püsivalt parandada Moldova tavakodanike elamistingimusi, kuna Moldova on endiselt üks Euroopa vaesemaid riike, ning seetõttu nõuab tungivalt, et ametiasutused viiksid kodanike elamistingimuste parandamiseks läbi tõhusad reformid;
4. eeldab, et Moldova jätkab reformide läbiviimist mitte üksnes puhtalt kaubandusega seotud valdkondades nagu finants- ja energiasektori restruktureerimine, vaid ka õigusriigi põhimõtete, avaliku halduse, kohtusüsteemi, riigi rahanduse haldamise ja tõhususe, meediavabaduse, soolise võrdõiguslikkuse ja naiste mõjuvõimu suurendamise ning korruptsioonivastase võitluse hoogustamise vallas; tuletab meelde ka seda, kui oluline on hiljutisi reforme ja õigusakte tulemuslikult rakendada; nõuab, et kõigis nimetatud sektorites võetaks konkreetseid meetmeid kooskõlas eeldustega, mida rõhutati Euroopa Parlamendi resolutsioonis Moldova Vabariigile makromajandusliku finantsabi andmise kohta¹, ning tuletab meelde eri arutelusid Moldova olukorra üle ja Euroopa Parlamendi üleskutseid, et viidaks läbi läbipaistvad reformid ja seataks ranged tingimused reaalse tulemuste saavutamiseks parandamist vajavates valdkondades; tunnustab otsust võtta üle ELi rahapesuvastane direktiiv;
5. on seisukohal, et õigusaktide ühtlustamine ELi õigustikuga on põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepingu peamine mõõde, sest tegelik pääs ELi turule ja reformid sõltuvad suurel määral asjaomaste õigusaktide nõuetekohasest rakendamisest ja jõustamisest; on teadlik asjaolust, et see põhjustab Moldovas valitsemise, institutsioonide ja avaliku halduse seisukohast suuri probleeme, ning kutsub komisjoni üles pakkuma piisavat tehnilist ja rahalist tuge; nõuab tungivalt, et komisjon kaaluks Moldova toetusrühma loomist sarnaselt Ukraina toetusrühmale;
6. on seisukohal, et Moldova ametiasutuste kaasamine alates asjaomaste õigusaktide koostamise etapist aitab muuta protsessi kaasavamaks ja vähendada Moldova jaoks üleminekukulusid, ning palub, et komisjon kasutaks eelneva konsulteerimise protsesse täiel määral;
7. rõhutab sisenõuanderühmade olulist rolli põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepingu järelevalve teostamisel ning tuletab meelde, et lepingupooled peaksid tagama piisava rahastamise ja kodanikuühiskonna tasakaalustatud esindatuse;
8. märgib, et põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepingu rakendamise hindamisel pööratakse väga palju tähelepanu kaubandusvoogudele ja -tõketele; palub, et komisjon

---

¹ Vastuvõetud tekstid, P8_TA(2017)0283.

jälgiks ja hindaks põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepingu rakendamist asjakohaselt, pöörates erilist tähelepanu õigustiku ülevõtmisele ja rakendamisele ning Moldova ühiskonnale avaldatavale mõjule, ning tagaks avaliku ja põhjaliku iga-aastase aruandluse, muu hulgas ELi pakutava tehnilise ja rahalise toe kohta;

9. nõuab kaubanduse ja kestliku arengu klauslite ning rahvusvaheliste kohustuste tõhusat täitmist ning eelkõige ILO põhikonventsioonide nõuetekohast rakendamist.

NÕUANDVAS KOMISJONIS TOIMUNUD LÕPPHÄÄLETUSE TULEMUS

Vastuvõtmise kuupäev	21.6.2018
Lõpphääletuse tulemus	+: 31 -: 3 0: 1
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	William (The Earl of) Dartmouth, Laima Liucija Andrikiene, Tiziana Beghin, Salvatore Cicu, Santiago Fisas Aixelà, Eleonora Forenza, Nadja Hirsch, Yannick Jadot, France Jamet, Elsi Katainen, Patricia Lalonde, Danilo Oscar Lancini, Bernd Lange, David Martin, Emmanuel Maurel, Anne-Marie Mineur, Sorin Moisă, Alessia Maria Mosca, Franck Proust, Godelieve Quisthoudt-Rowohl, Inmaculada Rodríguez-Piñero Fernández, Tokia Saïfi, Adam Szejnfeld
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed	Goffredo Maria Bettini, Reimer Böge, Klaus Buchner, Dita Charanzová, Danuta Maria Hübner, Sajjad Karim, Sander Loones
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed (art 200 lg 2)	Czesław Hoc, John Howarth, Dietmar Köster, Kosma Złotowski

NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS NÕUANDVAS KOMISJONIS

31	+
ALDE	Dita Charanzová, Nadja Hirsch, Elsi Katainen, Patricia Lalonde
ECR	Czesław Hoc, Sajjad Karim, Sander Loones
EFDD	Tiziana Beghin, William (The Earl of) Dartmouth
GUE/NGL	Eleonora Forenza, Lola Sánchez Caldentey
PPE	Laima Liucija Andrikienė, Reimer Böge, Salvatore Cicu, Santiago Fisas Ayxelà, Danuta Maria Hübner, Sorin Moisă, Franck Proust, Godelieve Quisthoudt-Rowohl, Tokia Saïfi, Adam Szejnfeld
S&D	Goffredo Maria Bettini, John Howarth, Dietmar Köster, Bernd Lange, David Martin, Emmanuel Maurel, Alessia Maria Mosca, Inmaculada Rodríguez-Piñero Fernández
VERTS/ALE	Klaus Buchner, Yannick Jadot

3	-
ENF	France Jamet, Danilo Oscar Lancini
GUE/NGL	Anne-Marie Mineur

1	0
ECR	Kosma Złotowski

Kasutatud tähised:

+ : poolt

- : vastu

0 : erapooletu

TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA VASTUTAVAS KOMISJONIS

Date adopted	9.10.2018
Lõpphääletuse tulemus	+: 31 -: 5 0: 17
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Michèle Alliot-Marie, Francisco Assis, Petras Auštrevičius, Goffredo Maria Bettini, Victor Boștinaru, Klaus Buchner, Fabio Massimo Castaldo, Lorenzo Cesa, Javier Couso Permuy, Andi Cristea, Georgios Epitideios, Knut Fleckenstein, Eugen Freund, Manolis Kefalogiannis, Tunne Kelam, Wajid Khan, Andrey Kovatchev, Eduard Kukan, Arne Lietz, Barbara Lochbihler, Sabine Lösing, Ramona Nicole Mănescu, David McAllister, Francisco José Millán Mon, Clare Moody, Javier Nart, Pier Antonio Panzeri, Ioan Mircea Pașcu, Tonino Picula, Cristian Dan Preda, Jozo Radoš, Michel Reimon, Sofia Sakorafa, Jean-Luc Schaffhauser, Jordi Solé, Dobromir Sośnierz, Dubravka Šuica, Charles Tannock, László Tőkés, Ivo Vajgl, Anders Primdahl Vistisen, Boris Zala
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed	Ana Gomes, Andrzej Grzyb, Norica Nicolai, Gilles Pargneaux, José Ignacio Salafranca Sánchez-Neyra, Helmut Scholz, Igor Šoltes, Bodil Valero, Marie-Christine Vergiat, Željana Zovko
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed (art 200 lg 2)	Ivan Štefanec

NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS VASTUTAVAS KOMISJONIS

31	+
ALDE	Petras Auštrevičius, Javier Nart, Jozo Radoš, Ivo Vajgl
ECR	Charles Tannock, Anders Primdahl Vistisen
EFDD	Fabio Massimo Castaldo
PPE	Michèle Alliot-Marie, Lorenzo Cesa, Andrzej Grzyb, Manolis Kefalogiannis, Tunne Kelam, Andrey Kovatchev, Eduard Kukan, David McAllister, Ramona Nicole Mănescu, Francisco José Millán Mon, Cristian Dan Preda, José Ignacio Salafranca Sánchez-Neyra, Ivan Štefanec, Dubravka Šuica, László Tőkés, Željana Zovko
S&D	Francisco Assis, Ana Gomes
VERTS/ALE	Klaus Buchner, Barbara Lochbihler, Michel Reimon, Jordi Solé, Igor Šoltes, Bodil Valero

5	-
ALDE	Norica Nicolai
ENF	Jean-Luc Schaffhauser
NI	Georgios Epitideios, Dobromir Sośnierz
S&D	Ioan Mircea Pașcu

17	0
GUE/NGL	Javier Couso Permuy, Sabine Lösing, Sofia Sakorafa, Helmut Scholz, Marie-Christine Vergiat
S&D	Goffredo Maria Bettini, Victor Boștinăru, Andi Cristea, Knut Fleckenstein, Eugen Freund, Wajid Khan, Arne Lietz, Clare Moody, Pier Antonio Panzeri, Gilles Pargneaux, Tonino Picula, Boris Zala

Kasutatud tähised:

+ : poolt

- : vastu

0 : erapooletu